

Hvordan skal vi løse uddannelsesproblemerne for de svagest dansksprogede?

Af Kristian Olsen, aaju

På verdenskortet er Kalaallit Nunaat en fantastisk stor ø. Eftersom dens befolkningstæthed som bekendt er et tal, der svarer til en middelstor dansk provinsby, har der af og til været røster fremme om at placere det grønlandske folk nagelfast på den danske jord. I dag kan man godt udtale, at røster af den karakter er fremsat af somme, hvis kendskab til det grønlandske folk og dets udvikling er minimal og stupid.

Kalaallit Nunaat er i verdenssammenhæng placeret således, at det i et geografisk billede vil have været mere naturligt, hvis de circumpolare lande havde haft en større udviklingsmæssig betydning end de europæiske lande. Men da de historiske kendsgerninger taler om europæiske og i særlig grad nordiske relationer, ligger der afklarede forhold til grund for de faste bånd til Danmark gennem 264 år.

Den menneskelige udvikling har haft stærke bånd til de circumpolare relationer, men de historiske bindinger har i dette tilfælde sat en menneskelig udvikling i gang på en sådan måde, at man har modtaget dansk påvirkning i takt

med den kulturelle omstrukturering. I årenes løb har man haft endeløse debatter om goderne og dårskeberne, dog har de mange års fællesskab og familiære bindinger ikke sat den menneskelige udvikling tilbage. Derimod har den været skånet for opstand og blodsudgydende kulturdrab i sammenligning med mange andre kulturlande og lande, der er undergivet magtsyge og selviske herredømmer.

Det er ingen ringe erkendelse at gøre, at Kalaallit Nunaat trods stækkede vinger i århundreder har haft en menneskelig og jævn politisk udvikling, der er til at føle på. Her tænkes først og fremmest på alle de bestræbelser, der er sat i gang for at opnå lighedskrav i forhold, der er skabt i det land, man har fællesskab med. De politiske bestræbelser har givet positive og negative udslag hos befolkningen i hverdag og fest. Opinionen er blevet hørt, og der kan i dag påpeges mange positive resultater. Naturligvis er et udviklingssamfund forbundet med svært tilgængelige ansvarlighedskriterier, når man i over 250 år har ventet på at overtage en stor del af ansvarets vidt-

forgrenede byrder, men fejltagelser giver modenhed. Under vejrs med sig selv har Kalaallit Nunaat været underlagt synspunkter, hvis formulering har sit udspring og inspiration uden for landets egne, naturgivne og betingelsesløse rammer. Men på den slagne vej har Kalaallit Nunaat gennem sine rådgivende organer i årenes løb haft styrke til at bevare uhyre meget af sit eget, da de rådgivende og ansvarsbevidste personligheder har været udstyret med ører, der kan høre og øjne, der kan se frem og tilbage.

I den menneskelige udvikling har det været forholdsvis nemt at udbasunere gold og uhøvisk kritik, som har udmattet mange positive kræfter, fordi man som kritiker i en oprevet situation sjældent falder over gode og vitale detaljer. Det er nødvendigt med en vidtgående erkendelseskritik, og man må håbe, at den går på den konstruktive udvikling, Kalaallit Nunaat har været igennem.

Den moderne menneskelige udvikling i Kalaallit Nunaat har gennemgået flere metamorfoser, der for uindviede og overfladiske betragtninger har været for meget af det gode. Daniseringsbestræbelserne, som datidens ordførere udviklede i takt med rådgivernes styring af lighedsudviklingen, slog voldsomt an og ændrede 40'generationens myndighedskrav samtidig med det uforpligtende og uansvarlighedsgørende økonomiske opsving. I denne periode begynder daniseringens menneskelige ressourcer, der har været på uddannelse i Kalaallit Nunaat og i Danmark efter lighedsprincippet og lighedskrævende forvandlinger at give lyd fra sig og stille kompetente

spørgsmål, der bliver svære at give udtømmende svar på. Hvem er vi i Kalaallit Nunaat? Skal vi være kalaallit eller danskere? Hvorfor skal der være forskel på en lokal og en udsendt, selvom vi er lige? Hvorfor skal danskerne i Kalaallit Nunaat have rettigheder, som vi ikke er berettiget til?

I løbet af få år giver spørgsmålene genlyd over det ganske land. De når også ad mediale oplysningskanaler frem til Danmark, hvor man får en flov smag i munden. Den typiske danske godgørenhedsmentalitet erstattes mange steder i folkemunde med påstanden om, at Kalaallit Nunaat er utaknemmelig efter al den hjælp, man har ydet i mange år. Flere kalaallit oplever diskriminering, og enkelte oppiskere får held til at opildne den danske opinion.

Det er ikke hen i vejret at påstå, at veluddannethed skaber kræfter til at se sig selv og sit eget efter i sømmene. Hos danistiske og veluddannede opstår der en identitetsforvirring, der begynder at opstille synspunkter, der passer med den hverdag Kalaallit Nunaat tilbyder. I jagten på den forsvundne identitet, som i århundreder er blevet lagt i sproget og den åndelige kultur, opdager man, at de, der er blevet hjemme, har fået ødelagt i det oprindelige, som også danistikere har fået skubbet til side under den langvarige påvirkning i »udlændigheden«. I den svære brydningstid har bånd til forældre, søskende, kammerater og venner fået knæk, fordi man har måttet afgive mange af sine familieressourcer til det fremmede land. Kontakten hjem til har været jævn og god, men den aktuelle dagligdag har automatisk ændret sig i



Velstandsbørnene er undervejs. Foto: Kristian Olsen, aaju.

takt med nye vanedannelser. Danistikernes får nye tidsvaner, og godernes værdinormer bliver sårbare. Flugten fra fanger- og fiskerierhvervet bliver katastrofal. De ikke-attraktive kultur- og identitetsbærende faktorer kastes bort og bliver erstattet med indendørs aktiviteter. Man udtrykker sig i digte. Debattører fødes, og en ny politikergeneration erobrer taburetterne. De flossede rødder får tilført næring i kampen for at vinde Kalaallit Nunaat tilbage fra den snigende europæisering under pågående og besnærende synsvinkler fra moderlandet. Kalaallit Nunaat rider stormen af. Det påføres dog en meget vanskelig status som et flot udviklingsland, der i kraft af sin danske binding kan klandres og misbruges på basis af de velformu-

lerede og økonomiske afhængigheds-ideologier.

De i danismens tidsalder veluddannede politiske kirurger begynder at kæmpe for Kalaallit Nunaat ud fra dets naturgivne forudsætninger, og begunstiget af folkeopinionen besejrer de til sidst de europæiske fællesskabers pecuniære magt med et forhandlingsapparat, hvis virkning ad åre vil gavne ansvarlighedsbevidstheden betydelig bedre end den blødsødne og lade modtagerbevidsthed, der på intet tidspunkt vil bruge ressourcerne på at stille et spørgsmål om, hvordan det fremtidige samfund skal hænge sammen.

Den tidligere identitetsforvirrede og senere identitetsbevidste politikergeneration finder, at Kalaallit Nunaat skal



I dag har vi en identitetsbevidsthed, der har kæmpet fredeligt og sejret. Foto: Kristian Olsen, aaju.

udvikle sig selv ud fra sine geografiske og menneskelige ressourcer og behov. Inspirationen skal komme fra den grundlæggende og den historiske kultur, og påvirkningen udefra må vi i henhold til vore mål hente fra inuit, Danmark og andre nordiske lande, hvor der i årevis er etableret forståelse og respekt. Kalaallit Nunaat stiller sig solidarisk med verden med basis i sine rødder og den nordiske konsolidering.

Det er en krævende målsætning, der ikke kan bringes ud i livet, uden at den koster tid, penge, menneskelige ressourcer, positive og negative følelser, forkert og rigtig styring og andre beslægtede domsafsigelser.

I den forrygende og paradoksfylde udvikling under den grønlandske hjemmestyreordning har kritikerne ret i, at Kalaallit Nunaat er ude for en ansvarlighedsmodel, der kræver ofre. Hjemmestyrets facade udvikler sig til en flothed, men i dets dunkle indre er der og vil der opstå nogle faremomenter, man ikke må forbigå i stilhed.

60'ergenerationen – velstandsbørnene – er undervejs, og de fleste af dem er ved at fuldende de uddannelser i Kalaallit Nunaat og få steder i Danmark ud fra en basisviden, hvor adgangskriterierne har hvilet på betingelser, hvor nøgleordene har været gode kundskaber i dansk, matematik, engelsk og fysik/



Bliver grønlandiseringsbestræbelserne illusoriske for 70'ergenerationen? Foto: Kristian Olsen, aaju.

kemi. Kundskaber i musik og andre kreative evner og i faget grønlandsk er ikke kompetencegivende fag, da de forskellige »grønlandske« teoretisk/praktiske uddannelseslinier for de flestes vedkommende har danske modulsystemer som forbilleder. Alle grønlandsk/danske og dansk/grønlandske glider smukt ind i det omfattende uddannelsessystem og tilpasser sig frem til lighedsprincippet's velsignelser og demokratiske rettigheder.

De er udmærkede, fuldendte og klare normer, der på længere sigt fostrer livsduelige og ansvarsbevidste samfundsborgere.

Hvem er det, som lighedsprincippet lader i stikken?

Det er en befolkningsgruppe i Kalaallit Nunaat, der i 60'ernes daniseringspolitiske kølvand ikke har begunstiget grundlæggende undervisning i deres første fremmedsprog. De svagest-dansk-sprogede vil i udgangen af det tyvende århundrede få følelsen af, at Kalaallit Nunaat kun har haft et begrænset behov for deres étsprogede kompetence.

Hvis ikke Kalaallit Nunaat's ansvarlige og økonomiske forvaltningschefer i tide vågner op til dåd og erkender, at



Foto: Kristian Olsen, aaju.



*Vi kan give oplevelser og udvikle fantasien.
Foto: Kristian Olsen, aaju.*

der er dygtige grønlændere, der er handicappede på dansk og derfor får det svært i fremtidens Kalaallit Nunaat, så er det helt givet, at grønlandiseringsbestræbelserne kommer til at halte til langt ud af halvdelen af det 21-nde århundrede. Det er vigtigt at huske og anerkende, at grønlandiseringsbestræbelserne på ganske få år har nået et alsidigt og berøringsværdigt omfang, men hvad har vi gjort for de svagest-dansksprogedes uddannelsesproblemer i det nye Kalaallit Nunaat? For øjeblikket ligner denne gruppe *en restgruppe*, – en betegnelse som ifølge europæisk pædagogik er grim og nedværdigende. Skal de svagest-dansksprogede fortsat opbevares i vort skolesystem indtil 20–21 års alderen for om muligt at opnå kundskaber, der svarer til en almindelig afgangsprøve efter niende klasse på danske præmisser?

I midten af 70'erne var det en usmagelighed fra grønlandsk og dansk side at lave nødløsningsmodeller og halve uddannelser for grønlandsksprogede og stræbsomme mennesker, fordi uddannelserne devaluerede andre uddannelser. Derfor er det nok heller ikke ideelt påny at skabe halve løsningsstrukturer.

I dag har vi fundet et ståsted og infrastruktureret identitetsbevidsthed, der har kæmpet fredeligt og sejret. Er det dog derfor ikke sandt, at Kalaallit Nunaat's ansvar er at påbegynde en radikal, tidkrævende og ressourceforbrugende lovgivning omkring de grønlandsksprogedes og de svagest-dansksprogedes uddannelsesmuligheder, hvor man bliver stolt af at have klaret kravene med hovedvægten lagt på faget grønlandsk?

I det nedre samfundslag vil en fremtidig grønlandisering være illusorisk, hvis de musiske fag og faget grønlandsk aldrig rigtig kan blive kompetencegivende fag!

Som grønlændere med børn i blandede ægteskaber og med danske uddannelser skal vi nok føre vore børn frelst gennem de forskellige og menneskelige kriser, men som ansvarlige og omsorgsfulde grønlændere i en berettiget grønlandiseringsproces er vi pisket til at erkende, at vi i fremtiden må og skal løse de grønlandsksprogedes og svagest-dansksprogedes problemer.

Vi kan give den ovenfor nævnte gruppe oplevelser og udvikle dens fantasi *under højlydte protester og nidske røster*, men hvis ikke vi tilbyder den reelle muligheder for uddannelse og erhvervsarbejde, krakelerer grønlandiserings-tanken.



I de grønlandske bysamfund er der en risiko for, at børnene kan blive »glemte«. Foto: Keld Hansen.

er dog dukket op nu og da, og med stigende hyppighed.

De senere år har der været en voksende interesse for de små folkeslags egenart, og sammen med hjemmestyrets

indførelse i Grønland og en stadig stærkere indflydelse på egne affærer må man forvente, at den voksende identitetsfølelse og følelse af selvværd vil medvirke til større sikkerhed i opdragel-

sen af børn og unge, vil medvirke til, at der påny skabes nogle almindeligt accepterede holdninger til, hvad der er rigtigt eller forkert. Det er her forudsat, at identitetsfølelsen hos børn skal være rodfæstet, før en egentlig påvirkning kan finde sted med held. Men det er også på tide, at der sker en »vending«. Der *er* meget at lappe på og rette op på. Der *er* truede grupper af børn og unge i dette samfund.

I sammenhæng med, at mange forældres indflydelse på deres børns gøren og laden svækkes, således som det er nævnt, så er der i de grønlandske bysamfund især langt større risiko end tidligere for, at børn kan blive »glemte«. For hvis forældrene ikke tager sig nok af børnene, så er der måske heller ingen andre, der gør det, eller hvis der er, så er det ofte først, når der allerede er sket betydelig skade i barnets opvækst og i den påvirkning, det er kommet ud for.

I de moderne grønlandske boligblokke kender folk ikke hinanden på samme måde, som tilfældet var tidligere, og man føler ikke det samme ansvar overfor hinanden, som man gjorde i de små samfund i gamle dage. Børn, der i opvæksten forsømmes af forældrene, har i disse moderne boligomgivelser til gengæld langt større muligheder for at komme under uheldig påvirkning og deltage i mere eller mindre uheldige og måske endog ulovlige aktiviteter.

En af disse uheldige aktiviteter kan for eksempel være *snifning*, som i perioder tegner til at blive et alvorligt problem. Det drejer sig om børn, der en stor del af tiden er under mangelfuld opsyn og mangelfuld pasning, og som i

selskab med ligestillede, ofte lidt ældre kammerater, søger oplevelse og spænding.

Den kriminalitet, det medfører, kan være alvorlig nok. De midler, der bruges til snifning, må jo som regel stjæles, og grunden til en kriminel løbebane kan ofte være lagt på denne måde. Men langt alvorligere er de helbredsmæssige skadevirkninger, som snifningen kan få for disse børn. Det er forhold, som læger naturligvis med større sikkerhed kan udtale sig om, men som man i socialforsorg og skolevæsen har at gøre med på forskellige måder. Der er et stort behov for, at disse instanser forstærker deres samarbejde om at modvirke dette onde – og at afhjælpe skete skader og forebygge nye.

Det er som sagt snifningens forfærdelige helbredsmæssige følger, der er den værste trussel, men dernæst kan den altså være med til at føre børn og unge ud i kriminalitet, som de ellers ville have kunnet undgå.

Ungdomskriminaliteten er blevet et voksende problem i Grønland i de senere år – også af den grund, at der *er* flere unge i disse år. De store årgange fra slutningen af 60-erne er nu på vej ud af folkeskolen, men desværre går mange af dem ud til arbejdsløshed. Der er hverken arbejdspladser eller uddannelsesmuligheder nok til alle, og en stor gruppe unge kommer derfor til at gå uden beskæftigelse i årevis. For så vidt er det den samme problematik som i Danmark – og for samfundet her er det mindst lige så alvorligt.

Unge mennesker uden arbejde og uden fast indtægt – i nogle tilfælde helt